

Jugoslovanske gimnazije.

Gimnazij	Leta 1852						Leta 1859						Učitelji leta 1859					
	Učenci po narodnosti						Učenci po narodnosti											
	Jugoslo- vani	Nemci	Lahi	Madžari	Vlahi ali Rumuni	V katerem jeziku se je učilo	Jugoslo- vani	Nemci	Lahi (*Furlani)	Madžari	Vlahi ali Rumuni	V katerem jeziku se je učilo	Jugoslo- vani	Čehi	Nemci	Lahi	Mešanci	Madžari
Maribor	96	75	—	—	—	nem.	186	133	—	—	—	nem.	3+2	1	8	—	—	—
Celje	125	39	1	—	—	”	185	53	—	—	—	”	4+1	3	5+1	—	—	—
Celovec	71	166	5	—	—	”	69	188	1	—	—	”	4+1	—	10	—	—	—
St. Pavel	6	13	—	—	—	”	9	40	1	—	—	”	2	—	5+1	—	—	—
Ljubljana	373	54	3	—	—	”	479	125	2	—	—	”	0+6	—	3+3	—	4	—
Novo mesto	77	—	—	—	—	”	187	5	1*	—	—	”	7+5	—	—	—	—	—
Terst	32	31	69	—	—	”	31	37	119	—	—	”	3+1	—	7	2	1	—
Gorica	129	11	102	—	—	”	162	19	31 82*	—	—	”	3+1	2	6	1+1	—	—
Koper	—!!	—	86	—	—	laš.	17!	4	109!	—	—	laš. (nem.)	—	—	—	—	—	—
Pazin	23	1	6	—	—	nem.	30	—	30?	—	—	nem.	3+1	—	0+2	1	—	—
Zader	Ilirski in Lahovski skor enako, nekoli- ko Nemcov					laš.	121	3	1	—	—	laš.	10+2	—	2	1	—	—
Splét	—!!	—	197!!	—	—	”	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dubrovnik	98	—	—	—	—	”	131	2	4	—	—	laš.	Laški jezuiti					
Sinj	—	—	—	—	—	—	55	—	—	—	—	ilir.	—	—	—	—	—	—
Zagreb	209	20	1	—	—	ilir.	279	28	2	1	—	nem. in ilir.	12	1	—	—	—	—
Varaždin	143	—	—	—	—	”	189	2	—	20	—	”	8+2	3+1	—	—	—	—
Požega	74	—	—	—	—	”	85	2	—	1	—	ilir.	—	—	—	—	—	—
Karlovec	—	—	—	—	—	nem.	62	2	—	—	—	nem.	5	—	1	—	—	—
Reka	75	—	—	—	—	ilir.	84	8	1	—	—	laš. in nem.	—	—	—	—	—	—
Osek	94	25	—	—	—	”	119	130!!	—	6	2	nem. ilir?	—	—	—	—	—	—
Vinkovci	nemški in ju- goslovanski			2	1	nem.	132	36	—	5	—	nem.	3	—	4+1	—	2+2	—
Senj	122	1	1	—	—	nem. in ilir.	103	2	—	—	—	nem., vera ilir.	8+4	—	—	—	—	—
Karlovci	137	3	—	—	2	nem. in serb.	163	4	—	1	10	nem. in serb.	4+5	1	—	—	—	—
Novi Sad	—	—	—	—	—	—	97	4	—	—	3	serb. in nem.	6	—	—	—	—	—
Novi Verbas	44	9	—	9	1	nem.	38	32	—	12	—	nem.	1	2	1	—	—	2
Novi Bečkerek	45	17	—	49	—	”	42	32	—	30	5	nem.	—	—	—	—	—	—
	1973	465	471	60	4	13 nem. 5 slov. 4 laš. 2 nem. in slov.	3055	891	300 83*	76	20	14 nem. 2 slov. 3 laš. 5 nem. in slov. 1 laš. in nem.	86+31	13+1	43+8	5+1	7+1	2

Opazke. 1) Ta razkazek je sestavljen iz „Statistische Uebersicht über die österreichischen Gymnasien und Realschulen 1852 in 1859, pa (gledé učiteljstva) iz „Schematismus der österreichischen Gymnasien und Realschulen für das Schuljahr 1858/9. Herausgegeben von Alois Vaniček. Olmütz 1859.

2) Kjer ste dve številki, kakor pri Mariboru 3+2, znamenuje prva (3), da je toliko učiteljev v službi potujenih, druga (2), da je toliko namestnikov (suplentov).

3) Na nekterih gimnazijah narodnost učiteljstva ni zaznamovana, ker to tudi v Vaničkovem delu ne stoji. Ni dvomiti, da je marsikteremu prav, da to manjka; in ravno to je žalostno, da more kaj tacega komu po volji biti. Mnogemu je všeč, da se o tej stvari nič ne vé; mogle bi se nevšečne reči pretresati in rešetati, kar se z neznanostjo zgoditi ne more. Vsaka neprijetnost pa s takim molčanjem vendar odstranjena ni, kajti se ravno s tem kaj zopern sum budi. Nič bolj pa ni šteti se k dvema narodoma. Ne bomo govorili o tej prečudni prikazni; le toliko moramo omeniti, da bi se človeku smešno zdelo, ako bi mu kdo terdil, da je Anglež in Francoz ali da je Rus in Nemeec. Vsaki bi vprašal: kako je to mogoče, da je človek ob enem dvoje? da je polután? Ne dá se sicer tajiti, da včasih taka dvonarodnost (!) človeku koristi, kajti dobro je včasih na ladji več zastav imeti, da se po potrebi razvije francozka, turška ali kterakoli. V Terstu se že skerbí za množenje takih dvonarodnostnih ljudi; leta 1859 so jih že 23 imeli!

4) Posebna skerb, kakor se vidi, je ravnatelj gimnazijskim tudi ta, da učence razdelé na kolikor mogoče narečij, pa še celó na narečja, katerih književnost ne pozná; tako je slovanska mladina reške gimnazije razkosana na 47 Horvatov, 30 Istriancov (!) in nekoliko Slovincov. Tedaj so Istrianci poseben narod! Nazadnje se bo še terdilo, da so Notranjci, Posavci itd. tudi poseben narod! Če ptujci kaj tacega pišejo, naj jim bo; navadili smo se tega že tako, da nič družega od njih ne dočakujemo. Al da domačinci, katerim bi take stvari morale znane biti, tako pišejo, to je gerdo! Dokler se bomo mi sami cepili in delili, nas bodo tudi drugi in — prav se nam godi! kajti neumno bi bilo, nadjati se od ptujcov večje skerbí za nas, ko od domačinov samih! Pa se vé, da je velik razloček med domačinci in domačinci!

5) Dubrovnik je bil nekaj zibel jugoslovanske književnosti; po pravici se mu je reklo: jugoslovanske Atene, in kaj je sedaj? Leta 1852 je bilo samo 98 slovanskih, leta 1859 med 137 le 6 neslovanskih učencev, — in v katerem jeziku se uči? V laškem; zraven tega se uči nemški; za materinski jezik učencov pa ni bilo ne 1852 ne 1859 kotička, da bi se bil revež va-nj stisnil!

6) V Karlovcu je med učitelji le en Nemeec. Ali veste, od kod je? Iz Ljubljane! — V Vinkovcih je učitelj Riesel po Vaničku Nemeec iz Slavonije! Čudijo se ljudje, ki ga poznajo, kako se je mahoma iz Slovana v Nemca prerodil!

7) V Oseku so se nemški učenci od 1852. leta silno pomnožili; od 25 je število skočilo na 130! Nemcov je sedaj po tem takem več ko Slovanov. Menda se je kak poseben pomoček našel, da se je število Nemcov tako povečalo!

8) V statističnem razkazu gimnazijskega časopisa 1859 stoji (str. 21), da se v Vinkovcih učijo kot živeči jeziki: horvaški, serbski, laški in francozki. Kolik je razloček med prvimi?

9) Slovenski jezik je menda letos po mnogim goderjanju in beračenju za Slovence zapovedan predmet postal („Novice“ l. l. 20. svečana str. 70). Kako je pred bilo, so nam „Novice“ povedale. Ne moremo se anati pri tej priliki vprašanja, ali se gledé tega predmeta tudi povsod po zakonu, po osnovi gimnazijski ravná? Na mariborski

gimnazii se po zakonu v VII. razredu uči ilirski jezik; ali na drugih tudi?

10) Pregledovaje razkazek boš opazil, da število slovanske gimnazijske mladine raste, da je slovanskih učiteljev precej in pri vsem tem se je število slovanskih gimnazij pomanjšalo od 5 na 2 dolnja! To je lep napredek! V Dalmaciji je (1859) Lahov na gimnazijah celih 5, Nemcov ravno toliko, in vendar je učni jezik povsod laški, razun dolnje gimnazije v Sinju! Na 10 slovenskih gimnazijah je (1859) 376 Lahov, 604 Nemci in 1355 Slovincov, in vendar se ne uči nikjer slovenski, ampak le nemški in laški! Ali je to postavno?

Jesenske žalostinke.

Zložil Gr. Krek.

1.

Moja radost.

V roke rad vzamem liro krasno,
Da strunice pojó mi glasno,
Kar peti mi serce veleva
Od mraka poznega do dneva.

Sercé le v pesmi se spočije,
Le v nji se bridka žalost skrije,
Ki rada zlati mir odganja,
Noči pripravlja nam brez spanja.

Zatorej struna pevaj milo,
Oj! bodi sercu tolažilo,
Spet zbríši mu skeleče rane,
Ki bile so prezgodaj vžgane!

2.

Minljivost.

Ob vodi Milica je stala,
V ročici gosli je deržala,
Prebirati je strune jela,
In zraven tako pesem pela:

„Dobrava, proč je krasno cvetje,
Proč, gozdič, slavčevo je petje,
Vse ojstra bôra je pobrila,
Od nas je pevce odpodila.“

„Enako moje je življenje,
Terpinči strast me in terpljenje,
Odkar mladost mi je minula,
In spomlad cvetja se osula.“

3.

Vražá.

„Kako spet sova se huduje,
Vse okna jezno obskakuje,
Kot hotla vzeti bi življenje
In ž njim končati mi terpljenje.“

„Bog nam za znamnje jo je stvaril,
Dobroto ž njo nam je podaril,
Da lahko nam po nji je znati,
Kdaj treba bitje je končati.“

Tako je mati govorila,
Življenje mirno je sklenila; —
Pri postelji je hči sedela,
In vražam maternim verjela.

4.

Strunam.

„Sem sedi k meni, sestra mila,
Da s petjem mi boš čas kratila,
Zjasnila spet mi blede lice,
Po katerem tečejo solzice.“

Dekle berž citre v roko vzame,
In pevcu peti pesmi jame;
Ušesu se jih več prileže,
Nobena pa v serce ne seže.

Začne še žalo „strunam“ peti,
Spomin v njem jel je spet živeti,
Iz misel padajo mu rane,
Spomnivši se osode znane.

5.

Različne misli.

Ubožna mati v koči joka,
Škerbí sercé ji bolno poka,
Življenje tare ji nesreča
In siromaštva rana žgeča.

Sopruga s smertjo je zgubila,
Ko ravno sinka je povila,
Ki samo ji je tolažilo,
Edino hudih rev hladilo.

Ozira na-nj se zaupljivo,
Objema ga in boža živo; —
V zibelki tesni dete spava,
Na licu zdravem smeh igra.

6.

Dvojno gostovanje.

Dans v gradu čaše žvenketajo,
Med žvenkom strunice igrajo,
V obrazih vseh je radost brati,
Ki žalost vsako vé odgnati.

Vertijo se plesavcov verste,
Plesavke ž njimi krasne, čverste,
Ž najzaljšo grajski vitez raja,
Ženitve dan dans ž njo obhaja.

**

Mož zbranih je pod gradom v koči,
Gosti jih bogat kmet do noči;
Smert vzela mu je hčer edino,
Opravljajo po nji sedmino.

7.

Nesrečni pesnik.

Od dneva v mrak se pevec trudi,
Zdravila išče rani hudi,
Prežalo poje. strune vbira,
Po nadi skerbno se ozira.

Za letom urno leto mine,
On prejšne čuti bolečine,
Ves up se v sanje je spremenil,
In zopet v prazen nič razpenil.

Da ga zmotile vse so nade,
Mu vendar še sercé ne vpade,
Po sreči novi se ozira,
In vnovič strunice prebira.

8.

Spomin otročjih let.

Kje našel vas bom leta blage,
Ko sem v naročji mame drage
Okušal slastno sad ljubezni
Ter kljuboval nesreči jezni?